

NY METODIKK FOR IKKE-PRISSATTE VIRKNINGER

Menon

3. mai 2022

Nye Veier har behov for bedre vurderinger av ikke-prissatte virkninger til bruk i sin porteføljeprioritering

- Nye Veiers portefølje er i utgangspunktet vedtatt utbygd

Nye Veier har behov for bedre vurderinger av ikke-prissatte virkninger til bruk i sin porteføljeprioritering

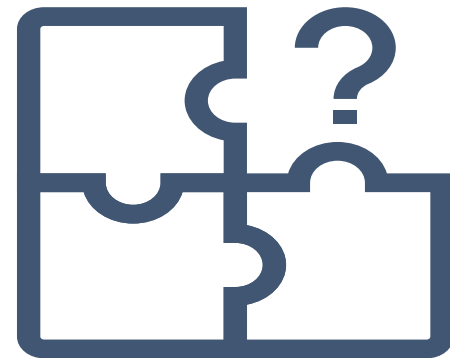
- Nye Veiers portefølje er i utgangspunktet vedtatt utbygd, men med vesentlig usikkerhet rundt prosjektenes virkninger
 - Usikkerhet rundt prosjektenes trasé og utforming
 - Usikkerhet rundt virkningenes samfunnsøkonomiske betydning
- Rekkefølgen på utbyggingene skal baseres på prosjektenes samfunnsøkonomiske lønnsomhet – det inkluderer ikke-prissatte virkninger!
 - Miljøkostnader (utover luftforurensning) er ikke inkludert i beregningene
 - Risiko for miljørelaterte avbøtende tiltak er ikke tilstrekkelig håndtert i kostnadsestimatene
 - Usikkerhet rundt trasé og utforming er ikke inkludert i beregning av trafikkantnytte

Nye Veier har behov for bedre vurderinger av ikke-prissatte virkninger til bruk i sin porteføljeprioritering

- Noen eksempler:
 - E18 Dørdal-Tvedestrand
 - *Innsigelser i reguleringsplanfasen knyttet til blant annet inngrep i naturområder og områder med matjord*
 - *Store ekstrakostnader, prosjektet «startet på nytt» i 2021.*
 - E6 Moelv-Øyer syd
 - *Store miljøprotester på grunn av inngrep i naturreservatet i Lågen-deltaet, og områder med matjord.*
 - *Store kostnadsøkninger siden 2019, usikker prosjektfremdrift.*
 - E6 Ranheim-Åsen
 - *Innsigelser og utfordringer knyttet til påvirkning på vassdrag, områder med matjord og støyproblematikk.*
 - *Store kostnadsøkninger siden 2019, prosjektfremdrift usikker.*

Eksisterende metodikk er ikke egnet for porteføljeprioritering

- Selv om dagens metodikk for vurdering av ikke-prissatte virkninger er veletablert er den preget av flere svakheter.
 - Kvalitative vurderinger gir lav transparens og risiko for inkonsekvente vurderinger
 - Metodikken er ikke basert på samfunnsøkonomiske prinsipper og sier lite om størrelsesforhold
 - Resultatene er lite sammenliknbare og krevende å benytte i porteføljeprioritering

Forslag til ny metodikk – en tilnærming i flere steg

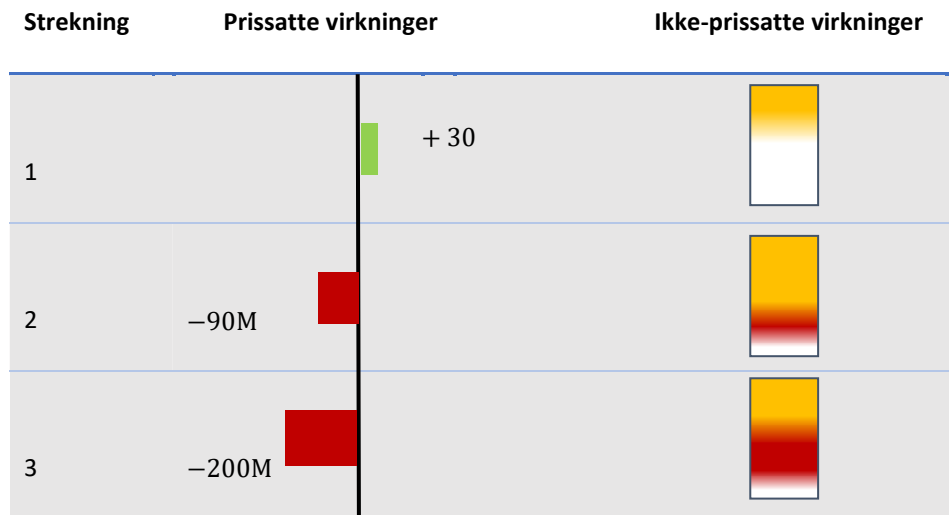
- For å kunne løse utfordringene knyttet til vurderinger av ikke-prissatte virkninger er det ingen vei utenom større grad av standardisering, kvantifisering og verdsetting.
- På kort sikt bør det utvikles kvantitative indikatorer som synliggjør risiko for at et prosjekt kan utløse vesentlige ikke-prissatte kostnader.
- Over tid bør det jobbes for at flere og helst alle virkningene kan verdsettes innenfor et sannsynlig kroneintervall.

Metodikk på kort sikt – kvantitative indikatorer

- Metodikken innebærer å utvikle kvantitative indikatorer som illustrerer risiko for å utløse betydelige miljørelaterte kostnader:
 - Faste kriterier for hvordan hver virkning vurderes, i første omgang basert på offentlig tilgjengelige data – det sikrer konsistente vurderinger.
 - Sammenlikner virkninger av hvert prosjekt mot «alle potensielle» arealinngrep i Norge for å etablere en sammenliknbar skala – indikere forskjell i størrelsesorden
 - Formulerer indikatorer som endringer i knapphet på det underliggende godet og knytter det til antall berørte så langt det er troverdig – i tråd med samfunnsøkonomiske prinsipper
- Vurderingene kan relativt enkelt oppdateres når ny informasjon foreligger.

Metodikk på kort sikt – Fremstilling

- Hver indikatorene gis en farge i tråd med foreslått metodikk
- Fremstilles samlet som en søyle, differensiert etter alvorlighetsgrad
- Trafikklyset kan suppleres med en kort beskrivelse av resultatene

Tolkning og bruk i beslutningssammenheng

- Indikatoren(e) synliggjør risikoen for at et prosjekt kan medføre vesentlige ikke-prissatte kostnader knyttet til arealinngrep:
 - Risiko for betydelige natur-, miljø- og kulturkostnader
 - Risiko for betydelige kostnader knyttet til avbøtende tiltak
 - Risiko for tap av nytteeffekter som følge av suboptimal utforming

Tolkning og bruk i beslutningssammenheng

- Fargen på trafikklyset indikerer hvorvidt de prissatte virkningene gir en «riktig» fremstilling av den samfunnsøkonomiske lønnsomheten til et prosjekt
 - Grønn indikator: NNV reflekterer den samfunnsøkonomiske lønnsomheten
 - Rød indikator: NNV overvurderer den samfunnsøkonomiske lønnsomheten
 - Grå indikator: Ikke grunnlag til å vurdere ikke-prissatte virkninger
- Jo rødere indikatoren er – jo mer misvisende vil en rangering etter prissatte virkninger være.

Tolkning og bruk i beslutningssammenheng

- Prosjekter med vesentlige ikke-prissatte virkninger eller mangelfull informasjon bør vurderes utsatt:
 - Nærmere vurdering av konsekvensene ved arealinngrep vil gi mer informasjon om prosjektets samfunnsøkonomiske lønnsomhet og legge bedre til rette for riktig prioritering
 - Videre optimalisering av prosjektet med hensyn til utforming og trasé kan redusere de ikke-prissatte virkningene og øke prosjektets samlede lønnsomhet
- For at en utsettelse skal kunne utløse økt verdi for samfunnet må det gjøres en videre jobb med informasjonsinnhenting, optimalisering og nye analyser.

Den foreslåtte metodikken er et første steg på veien

- For å kunne prioritere porteføljen etter samfunnsøkonomisk lønnsomhet må de ikke-prissatte virkningene tas med i vurderingen.
- For å kunne vurdere ikke-prissatte virkninger på en konsistent måte er det ingen vei utenom større grad av standardisering, kvantifisering og verdsetting.
- På kort sikt må det løses med kvantitative indikatorer som illustrerer risiko for å utløse betydelige miljørelaterte kostnader, vurdert etter en fastsatt skala.
- På lengre sikt er det realistisk å jobbe for at flere og helst alle virkningene kan verdsettes innenfor et sannsynlig kroneintervall som gir økt sammenliknbarhet.

